

Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának gyermekjogokat érintő vizsgálatai 2008-ban

IKF Alapítvány konferenciája
2009. április 24. Zebegény

Dr. Szabó-Tasi Katalin

Az országgyűlési biztos gyermekjogi projektjének keretében 2008-ban folytatott vizsgálatok 1.

Oktatási tárgyú vizsgálatok

OBH 1588/2008. sajátos nevelési igényű gyermek óvodai ellátása

OBH 3207/2008. évfolyamismétlésre kötelezéssel „fenyegetés”

OBH 2004/2008. A Debreceni Menekülteket Befogadó Állomáson élő gyermekek óvodai ellátása

OBH 2223/2008. Iskolai erőszak ügyében tett polgármesteri intézkedés vizsgálata*

Az országgyűlési biztos gyermekjogi projektjének keretében 2008-ban folytatott vizsgálatok 2.

Gyermekvédelmi alap- és szakellátást érintő vizsgálatok

OBH 4226/2006. Komárom-Esztergom megyei gyermekjóléti alapellátás vizsgálata

OBH 5158/2007. Pest megyei gyermekjóléti alapellátás vizsgálata

OBH 2721/2008. és OBH 3221/2008. számú ügyek a szakellátással kapcsolatban, illetve számos további ügy a láthatás, kapcsolattartást, lakóotthoni ellátást érintően

OBH 1024/2008. Éhen halt csecsemő ügyében indított vizsgálat

Az országgyűlési biztos gyermekjogi projektjének keretében 2008-ban folytatott vizsgálatok 3.

Egyéb, gyermekeket érintő vizsgálatok

OBH 4841/2007. Fiatalkorúak büntetés-végrehajtási intézeteiben tapasztalható körülmények kapcsán indított vizsgálat

OBH 2057/2008. számú vizsgálat a gyermekjogok és a média kapcsolatáról *

OBH 2096/2008. a gyermeki jogok ismeretének és ismertetésének tárgyában indított vizsgálat*

Az alapellátással kapcsolatos vizsgálatok megállapításai

- Magyarországon jelenleg **nem jut minden gyermek** egyenlő eséllyel a gyermekjóléti alapellátásokhoz
- a gyermekvédelmi kötelezettség **formálissá** válik
- a gyermekvédelmi törvényben meghatározott jelzőrendszeri tagok kölcsönös **együttműködési** és tájékoztatói kötelezettségének **hiánya**

A fiatalkorú fogvatartottakat érintő vizsgálat megállapításai

- növekedett** az egymás sérelmére elkövetett **erőszakos** bűncselekmények száma
- fiatalkorúak elhelyezése **zűfolt**

Ajánlások az Igazságügyi és Rendészeti Miniszternek:
Fiatalkorúak törvényes fogva tartására konkrét intézkedési terv kidolgozása

Jogszabály-módosítás

- Előzetes-házak telítettségének csökkentése
- előzetesen fogvatartott fiatalkorúak alkotmányos jogainak érvényesülése
- dolgozói létszámlőírások

Ajánlás a Szociális és Munkaügyi Miniszternek:
Fontolja meg egy újabb javítóintézet kialakítását

Iskolai erőszak ügyében tett polgármesteri intézkedés vizsgálatának megállapításai

- eljárási garanciák hiánya
- önkényes, felhatalmazás nélküli, **törvénytől** polgármesteri intézkedés történt
- a tanuló jogsértése nem ad alapot arra, hogy más, alapvető jogát megvonják
- A tanköteles korú diák kötelező felvételét biztosító iskola garantálása a helyi önkormányzat feladata
- az országgyűlési biztos a Legfőbb Ügyésztől kérte a törvényesség helyreállítását

az iskolai erőszak terjedését aggasztónak találó biztos további, az iskolai erőszakkal kapcsolatos átfogó vizsgálatot kezdeményezett

A biztos megállapításai a médiavizsgálat kapcsán

- A gyermeknek joga, hogy az állam részéről a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemben és gondoskodásban részesüljön
- Meg kell óvni azokatól a kockázatvállalásoktól, amelyekkel kapcsolatban érettségénél, életkoránál fogva nem képes értékelni lehetőségeit.
- Nem elegendő a káros tartalmaktól való védelem - klasszifikáció - további kifejezett tevékeny gondoskodás is elvárt, azaz a megfelelő számú, színvonalas, hasznos tartalmú gyermekműsorok megfelelő időben történő sugárzása
- A gyermekek körében nem általános az alapjogok tisztelet és ismerete

Gyermekjogok a képzési rendszerben és az oktatásban - OBH 2096/2008.

„Senki sem születik jó állampolgárnak, ahogy egyetlen államban sincs magától értetődő demokrácia.

Sokkal inkább igaz az, hogy mind a kettő folyamat, amely egy életen át tart és fejlődik.

A fiatalokat születésüktől kezdve be kell vonnunk ebbe a folyamatba.”

Kofi Annan

A vizsgálat alapjai

„...a gyermeki jogok védelme minden olyan természetes és jogi személy kötelessége, aki a gyermek nevelésével, oktatásával, ellátásával, ügyeinek intézésével foglalkozik.” (Gyermekvédelmi törvény)

„A Bizottság arra is ösztönzi a részes államot, hogy a folyamatos és szisztematikus képzés lehetőségének megteremtésével, javítson a gyermekkel vagy a gyermekekért tevékenykedő szakmai csoportok ... képzésén. Nem utolsó sorban a részes állam biztosítsa, hogy a gyermekek és szülei az oktatási rendszeren keresztül megismerjék az Egyezmény elveit.”

(A Gyermek Jogainak Bizottsága 2006.)

Két fő vizsgálati irány / 1.

1.) Felsőfokú képzés:

képzés hiánya

- család- és gyermekvédő tanár szak
- Eötvös Loránd Tudományegyetem (Bp.)
- Eszterházy Károly Főiskola (Eger)
- Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola (Bp.)

Két fő vizsgálati irány / 2.

2.) Alapképzés:

- emberi jogok oktatása
- Európai Unióval kapcsolatos ismeretek oktatása

Nemzeti Alaptanterv biztosítja a jogi kereteket

A közoktatási intézmények azonban maguk határozzák meg prioritásaikat

A jogtudatosítás három szintje:

- Jogismeret: ismeretanyag átadása
- Jogkövető magatartás kialakulása
- Jogtudatos attitűd kialakulása: az emberi jogok és alapvető szabadságok tisztelete

Nemzetközi kitekintés

Ausztria:

Emberi Jogi Képzés Szolgáltató Központ (1997.)

- emberi jogi képzés ausztriai iskolákban történő bemutatója
- együttműködési és információs eszközök fejlesztése
- oktatási és képzési programok szervezése

Németország:

- az emberi jogi képzés három területe
- iskolákon belüli emberi jogi képzés
- közösségi kapcsolatok, információk kampány (külföldiek integrációja)
- fejlesztési projektek (tanulási feltételek megteremtése)

Franciaország

Emberi Jogi Képzési és Oktató Nemzeti Bizottság

- kutatások folytatása a korábbi és jelenlegi intézkedésekről (általános iskolai és középiskolai oktatás, felnőttképzés, nem kormányzati szervezetek által tett intézkedések)
- cselekvési terv kidolgozása

Horvátország

- Átfogó tantervi fejlesztés: emberi jogi és állampolgári nevelés témáinak minden lehetséges iskolai tantárgyba való integrálása- tanterven kívüli képzések felnőtteknek szóló emberi jogi képzés

A vizsgálat megállapításai 1.

- európai unióra vonatkozó ismeretek gyakorlatban történő megjelenése megfelel a vele szemben támasztott, és az állampolgári jogok országgyűlési biztosa által vizsgálható követelményeknek
- Magyarországon a gyermeki jogok átfogó oktatását is magában foglaló képzések sem számukban, sem elérhetőségükben (főváros orientált) nem képesek eleget tenni azon kötelezettségnek, melyet a Gyermekjogi Egyezmény, valamint az Alkotmány rendelkezései írnak elő.

A vizsgálat megállapításai 2.

- az átfogó gyermekjogi ismeretek pedagógus-képzésből való hiánya, a gyermek védelemhez és gondoskodáshoz való alkotmányos joggal összefüggésben visszásságot okoz
- NAT jogi keretet biztosít, azonban az emberi jogi ismeretek átadásának, a kompetenciák fejlesztésének fakultatív jellege nem segíti elő azoknak ténylegesen, a gyakorlatban is megjelenő, valódi megvalósulását
- A Magyar Köztársaság közoktatási rendszerének feladata olyan formális, nem formális és informális tanulási lehetőségek biztosítása, amelyek elősegítik a tanulók aktív állampolgárrá válását

Nem formális oktatás szerepe

- Jogod van hozzá! (Sereg András)
- A jogerő legyen veled! (Schenk Borbála szerk.)
- Gyermekjogi ABC (Dr. Purda Zsuzsa - Zongor Klára)
- Compass (Európa Tanács)
- Compasito (Európa Tanács)

Köszönöm a figyelmet!

dr. Szabó-Tasi Katalin